

ПЕРЕБІГ ГЕНОЦИДУ РОМІВ В ОКУПОВАНІЙ УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ. КІЛЬКІСТЬ ЖЕРТВ

Найбільш масштабні антиромські акції у німецькій зоні окупації: Чернігів

Одною з найбільш задокументованих була розправа над ромським населенням у Чернігові та навколоишніх селах. 10 червня 1942 р. вийшло диктумом оголошення українською та російською мовами, згідно з яким ромам наказували «з'явитись для обліку в найближчу поліційну установу». Роми з'їжджалися до Чернігова з навколоишніх міст, сіл і хуторів. Тут їм пояснювали, що їх переселять до Сербії. Гроші і коштовності наказували брати з собою. У серпні-вересні ромів, які зібралися в місті, переводили до міської в'язниці, звідки їх партіями вивозили за місто, де розстріляли. За різними даними, загинуло від кількох сотень до двох тисяч ромів. Розстріли ромських родин у населених пунктах Чернігівщини тривали ще кілька місяців.

Розпорядження

ВІДНОСНО МІСЦЯ МЕШКАННЯ ЦИГАН.

На території довірені мені області, я на підставі наданої мені влади, НАКАЗУЮ:

§ 1.

Циганам будуть предназначені для поселення і мешкання точно зазначені місця, які вони без дозволу влади понадати не мають права.

§ 2.

Для переселення циган у відведені Ім місця мешкання, їм потрібно той же час після оголошення їм цього мого розпорядження з'явитись для обліку в найближчу поліційну установу.

§ 3.

Невинонання цього розпорядження буде сурово каратися.

Начальник Поліції Безпеки в м. Чернігові.

Чернігів, 10 червня 1942 р.

Распоряжение

ОТНОСИТЕЛЬНО МЕСТОЖИТЕЛЬСТВА ЦЫГАН.

В пределах вверенной мне области, на основании предоставленной мне власти, приказываю:

§ 1.

Цыганам будут предназначены для поселения и жительства определенные места, которые они без разрешения власти понимать не имеют права.

§ 2.

Для переселения цыган в отведенные им места жительства они должны тотчас же по объявлении им настоящего моего распоряжения явиться для учета в ближайшие полицейские учреждения.

§ 3.

Ненеисполнение сего распоряжения будет строго караться.

Начальник Полиции Безопасности в г. Чернигове.

Чернигов, 10 июня 1942 г.

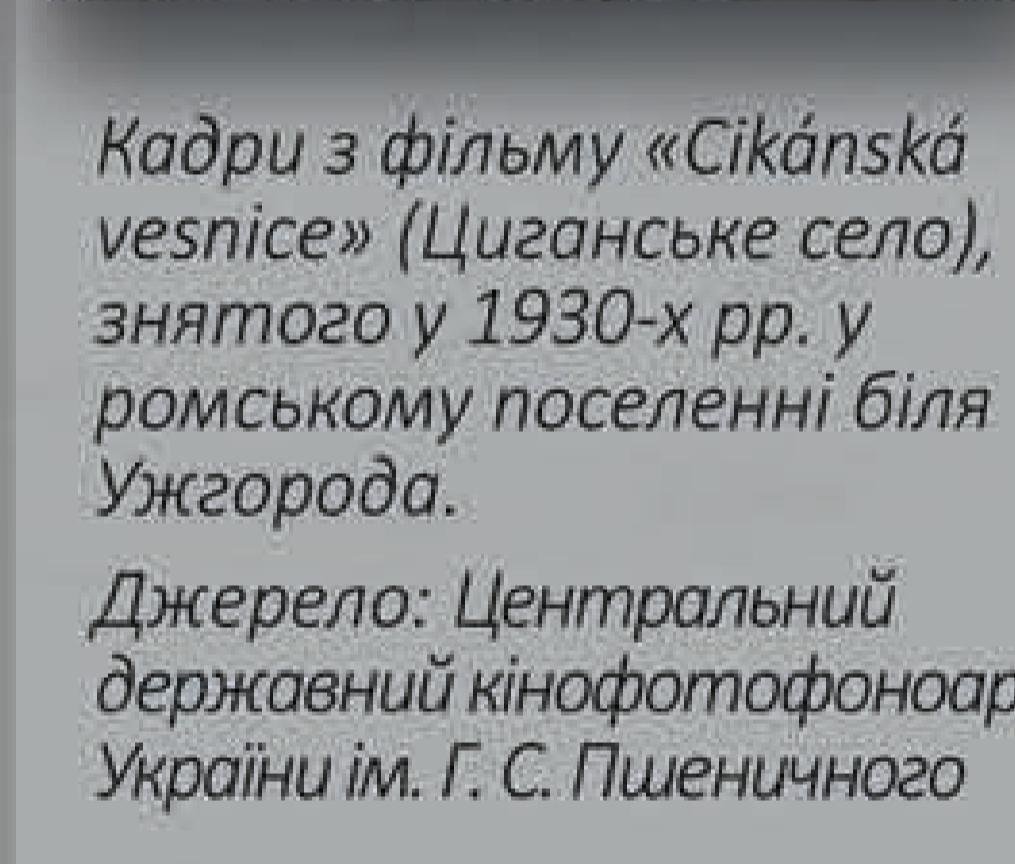
Фото, на яких були зафіковані умови перебування ромів у Трансністриї.
Джерело: Державний архів Одеської області

Роми у Трансністриї

Румунська влада здійснювала з червня 1942 р. депортaciю ромів до Трансністриї. Кількома хвилями через Дністер було переправлено майже 25 тис. осіб. За наказом губернатора Трансністриї від 29 липня 1942 р. коні й вози були конфісковані. Депортовані не мали продовольства, медикаментів. За словами свідка, «роми, як і євреї, прибули в район Голти. У них відібрали всі речі, і вони мерли як мухи». У звіті з району с. Ландау (нині с. Широколанівка Веселинівського р-ну Миколаївської обл.) до префектури Березівка повідомляється, що через епідемію тифу кількість ромів у Ландау скоротилася з 7500 до 1800-2400 осіб. Намагаючись контролювати ситуацію, місцева влада 1943 р. видала розпорядження про розпуск поселень та розподіл ромів по навколоишніх господарствах. Але місцеві керівники критикували ромів за нібито небажання працювати та залишатися на постійному місці. Час від часу роми ставали жертвами екзекуцій румунських жандармів. Невідома кількість ромів була страчена загонами самооборони з місцевих німців.

Роми на Закарпатті

Ромське населення угорською владою розглядалося як «антисоціальний елемент», який потребував ізоляції та використання. Чисельність ромів в межах сучасного Закарпаття в часи угорської окупації могла складати 3-5 тисяч осіб. Антиромські заходи угорської влади полягали в обліку ромського населення, його ізоляції шляхом створення ромських таборів та залученні ромів до трудової повинності. В окремих місцях щодо ромів були введені продовольчі обмеження та обмеження на пересування. У 1944 р., зі вступом німецьких військових становище ромів погіршилося. Їхні поселення почали обносити колючим дротом та охороняти. Ромів почали використовувати на примусових роботах. У ромських таборах-гетто ромів зобов'язали носити розпізнавальні знаки у вигляді трикутника. Їхнє майно підлягало реквізіції. У липні 1944 р. в Ужгороді міська влада ініціювала остаточну ізоляцію ромського населення до спеціального концентраційного табору, до якого мали переселити всіх ромів. Його створення мотивувалося антисанітарним станом ромських районів міста та їх пожежонебезпекою. Але ромам Закарпаття пощастило уникнути депортації разом з єврейським населенням до Аушвіца, що, ймовірно, було пов'язано із другорядністю «ромського питання» в порівнянні з «єврейським», а також зацікавленістю влади, особливо на місцях, в подальшому використанні примусової праці ромів.

Кадри з фільму «Cikánská vesnice» (Циганське село), знятого у 1930-х рр. у румунському поселенні біля Ужгорода.

Джерело: Центральний державний кінофотофонографік України ім. Г. С. Пшеничного

28	Різник Степан Ред.	чуже	україн.	заслан. зважено	8/1	с. Молдавське
29	Логурний Іван Федор.	"	"	посада ССТ	зген. відп/з	"
30	Золоток Роман Іван.	"	"	заслан. в-за	Капіту Венг/з	"
31	Богданоса Кузьма Іван.	"	"	рифтер	степан Венг/з	"
32	Скородука Михаїл Роман.	"	"	заслан. АТР	зген. звіт/з	"
33	Луканіч Федір Петрович.	"	"	"	Капіту Венг/з	"
34	Лещенко Ростислав Іванович.	"	"	колхозник	"	"
35	Богданів Іван Іванович.	"	"	спесор	"	"
36	Козлов Нестор Афанасій.	"	єврей	колхозник	"	"
37	Козлова Софія Іванівна.	чуже	"	"	"	"
38	Козлова Софія Іванівна.	"	"	"	"	"
39	Комілович Тарас Іванович.	чуже	чиганець	колхозник	"	"
40	Комілович Ніна.	"	"	"	"	"
41	Комілович Яро.	"	"	"	"	"
42	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
43	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
44	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
45	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
46	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
47	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
48	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
49	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
50	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
51	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
52	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
53	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
54	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
55	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
56	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
57	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
58	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
59	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
60	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
61	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
62	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
63	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
64	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
65	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
66	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
67	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
68	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
69	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
70	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
71	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
72	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
73	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
74	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
75	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
76	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
77	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
78	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
79	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
80	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
81	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
82	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
83	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
84	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
85	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
86	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
87	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
88	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
89	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
90	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
91	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
92	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
93	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
94	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
95	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
96	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
97	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
98	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
99	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
100	Комілович Ярослав.	"	"	"	"	"
101	Комілович					